

УДК 339.371.4+656.85

DOI 10.33244/2617-5959.1(2).2018.218-232

Федоришина Л. М.,*к. е. н., доцент,**науковий співробітник**Університету ДФС України,***ORCID ID 0000-0001-8852-0649**

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛІ ТА МІЖНАРОДНОГО ПОШТОВОГО ОБМІНУ

Мета. Аналіз тенденцій розвитку міжнародної інтернет-торгівлі та міжнародного поштового обміну у їхньому взаємозв'язку.

Методика дослідження. Теоретичною основою дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених за досліджуваною проблемою. У процесі роботи були використані загальнонаукові методи та прийоми: монографічний – для вивчення літературних джерел з теми дослідження; формальної логіки – для аналізу, узагальнення і систематизації матеріалу; табличний та графічний – для наочного відображення проаналізованих даних; абстрактно-логічний – під час обґрунтування теоретичних положень і формулювання висновків.

Результати. Проаналізовано динаміку показників розвитку електронної торгівлі України у 2014–2017 рр. і встановлено, що вони характеризуються вищими темпами зростання, ніж показники обсягу роздрібною торгівлі; зростає кількість транскордонних операцій; лідерами поставок товарів в Україні є AliExpress, eBay та Amazon. Узагальнено умови виконання замовлень зарубіжними торговцями. Виявлено, що найбільша частка обсягом реалізованих міжнародних послуг у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку припадає на м. Київ, Львівську, Одеську, Київську та Харківську області, що пояснюється наявністю саме у цих регіонах місць міжнародного поштового обміну (проведення митних формальностей стосовно міжнародних поштових відправлень) та розміщенням центральних сортувальних станцій (проведення митних формальностей стосовно міжнародних експрес-відправлень). Узагальнено місця міжнародного поштового обміну та центральні сортувальні станції в регіональному розрізі. Проаналізовано структуру поштового обміну. Встановлено, що упродовж 2014–2016 рр. зростає кількість оформлених митницями ДФС міжнародних поштових та експрес-відправлень вартістю до 150 євро без сплати до державного бюджету митних платежів.

Наукова новизна. Дістало подальшого розвитку дослідження особливостей і наслідків переміщення (пересилання) товарів через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях. Обґрунтовано потребу у розробці дієвого механізму аналізу ризиків, що актуалізуються під час здійснення міжнародної електронної торгівлі.

Практична значущість. Окремі положення наукового дослідження можуть бути використані в навчальному процесі та щодо написання наукових робіт.

Ключові слова: інтернет-торгівля, міжнародна торгівля, міжнародний поштовий обмін, міжнародні поштові відправлення, міжнародні експрес-відправлення.

Федоришина Л. Н. Исследование тенденций развития международной интернет-торговли и международного почтового обмена

Цель. Анализ тенденций развития международной интернет-торговли и международного почтового обмена в их взаимосвязи.

Методика исследования. Теоретической основой исследования являются научные труды отечественных и зарубежных ученых по исследуемой проблеме. В процессе работы были использованы общенаучные методы и приемы: монографический – для изучения литературных источников по теме исследования; формальной логики – для анализа, обобщения и систематизации материала; табличный и графический – для наглядного отображения проанализированных данных; абстрактно-логический – при обосновании теоретических положений и формулировании выводов.

Результаты. Проанализирована динамика показателей развития электронной торговли Украины в 2014–2017 гг. и установлено, что они характеризуются высшими темпами роста, чем показатели объема розничной торговли; растет количество трансграничных операций; лидерами поставок товаров в Украину есть AliExpress, eBay и Amazon. Обобщены условия выполнения заказов зарубежными торговцами. Выявлено, что наибольшая доля в объеме реализованных международных услуг в сфере телекоммуникаций и почтовой связи приходится на г. Киев, Львовскую, Одесскую, Киевскую и Харьковскую области, что объясняется наличием именно в этих регионах мест международного почтового обмена (проведение таможенных формальностей в отношении международных почтовых отправок) и размещением центральных сортировочных станций (проведение таможенных формальностей в отношении международных экспресс-отправлений). Обобщены места международного почтового обмена и центральные сортировочные станции в региональном разрезе. Проанализирована структура почтового обмена. Установлено, что в течение 2014–2016 гг. растет количество оформленных таможенными ГФС международных почтовых и экспресс-отправлений стоимостью до 150 евро без уплаты в государственный бюджет таможенных платежей.

Научная новизна. Получило дальнейшее развитие исследование особенностей и последствий перемещения (пересылки) товаров через таможенную границу Украины в международных почтовых и экспресс-отправлениях. Обоснована необходимость в разработке действенного механизма анализа рисков, которые актуализируются при осуществлении международной электронной торговли.

Практическая значимость. Отдельные положения научного исследования могут быть использованы в учебном процессе и при написании научных работ.

Ключевые слова: интернет-торговля, международная торговля, международный почтовый обмен, международные почтовые отправления, международные экспресс-отправления.

Мета статті – проаналізувати тенденції розвитку міжнародної інтернет-торгівлі та міжнародного поштового обміну у їхньому взаємозв'язку.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток мережі Інтернет призвів до переміщення грошових потоків у сферу електронного бізнесу – фактично поряд з економікою, заснованою на знаннях, відбувається зародження так званої «електронної економіки», яка формує новий стратегічний вектор розвитку національної економіки. Досить швидкими темпами

зростають обсяги міжнародної інтернет-торгівлі та, відповідно, поштового обміну, адже більшість користувачів здійснюють свої покупки на закордонних сайтах та маркетплейсах і отримують замовлення з-за кордону у вигляді посилок. Тому надзвичайно важливим є дослідження тенденцій розвитку міжнародної інтернет-торгівлі й міжнародного поштового обміну у їхньому взаємозв'язку та визначення ризиків, що актуалізуються в процесі переміщення (пересилання) товарів через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях (далі – МПВ та МЕВ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжнародна електронна торгівля та особливості її здійснення є предметом досліджень Л. Побоченко та О. Сабатін [1]; О. Кавун [2]; А. Бондаренко та М. Солодухи [3]; С. Шкарлета та І. Хоменко [4]; С. Маловичко [5]; Л. Гліненко та Ю. Дайновського [6] та ін. Питання переміщення товарів через митний кордон України в міжнародних поштових та експрес-відправленнях висвітлено О. Федотовим у праці [7]. Проте в умовах глобалізаційних процесів вказана проблематика залишається актуальною і недостатньо дослідженою саме в контексті переміщення (пересилання) товарів через митний кордон у МПВ та МЕВ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Показники розвитку електронної торгівлі України у 2014–2017 рр. можна представити у вигляді табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка показників розвитку електронної торгівлі України

Показники	2014	2015	2016	2017 (прогноз)	Темпи зростання, %		
					15/14	16/15	17/16
Обсяг роздрібно́ї торгівлі, млрд грн	901,9	1031,7	1159,3	1228,9	114,39	112,37	106,00
Обсяг роздрібно́ї торгівлі, млрд дол.	76,0	47,4	45,4	43,5	62,37	95,78	95,81
Обсяг інтернет-торгівлі, млрд грн	12,3	25,5	38,4	48,0	207,32	150,59	125,00
Обсяг інтернет-торгівлі, млрд дол.	1,04	1,17	1,50	1,70	112,50	128,21	113,33
Проникнення інтернет-торгівлі, %	1,4	2,5	3,3	3,9	178,57	132,00	118,18

Джерело: складено за [6].

Як свідчать дані табл. 1, показники обсягу інтернет-торгівлі мають значно кращу динаміку, ніж обсягу роздрібно́ї торгівлі. Так, обсяг інтернет-торгівлі у гривневому еквіваленті зріс у 2 рази 2015 року, на 50,59 % 2016 року та ще на 25 % 2017 року (за прогнозами). У доларовому еквіваленті приріст за роками є значно меншим: 12,5 % 2015 року, 28,21 % 2016 року та 13,33 % 2017 року. Показник проникнення інтернет-торгівлі також зростає в динаміці – від 1,4 % 2014 року до 3,9 % 2017 року.

За даними Національного банку України, кількість транскордонних операцій 2015 року, порівняно 2014 року, зросла на 36 %, сума операцій у гривневому еквіваленті збільшилася на 50 %, хоча у доларовому зменшилася на 18 % внаслідок падіння курсу гривні. За даними Української асоціації директ-маркетингу частка транскордонних операцій 2016 року незначно зросла порівняно минулого року і склала близько третини всього українського ринку електронної комерції. Обсяг грошових переказів українців на

рахунки іноземних онлайн-торговців за рік зріс на 15-20 % і досяг близько 40 млн дол. США [8].

При цьому основним мотивом покупки в закордонних інтернет-магазинах, за даними численних соціологічних досліджень, є нижча ціна, особливо в сегменті електроніки та побутової техніки, а у сегменті одягу, взуття, дитячих та спортивних товарів – ще й вища якість та більший вибір, можливість контролювати процес доставки [9].

Лідером за цінами та обсягом поставок є китайський AliExpress (рис. 1), який є окремою торговельною площадкою маркетплейса Alibaba. Aliexpress працює як відкритий майданчик, який з'єднує покупців з продавцями, не маючи жодних складів і не здійснюючи прямих продажів. Оплата відбувається гривневими кредитними картками українських банків чи системою PayPal. «Репутаційні» проблеми компанія намагалася вирішити рейтингуванням продавців як надійних чи ненадійних, надаючи покупцеві право самому зробити вибір під час замовлення товару, проте, враховуючи важливість факторів «надійність доставки», з 07.02.2017 компанія змінила умови доставки в Україну, відмінивши безкоштовну доставку, проте взамін надала споживачам можливість відслідковувати проходження товару на всьому шляху від продавця до покупця.

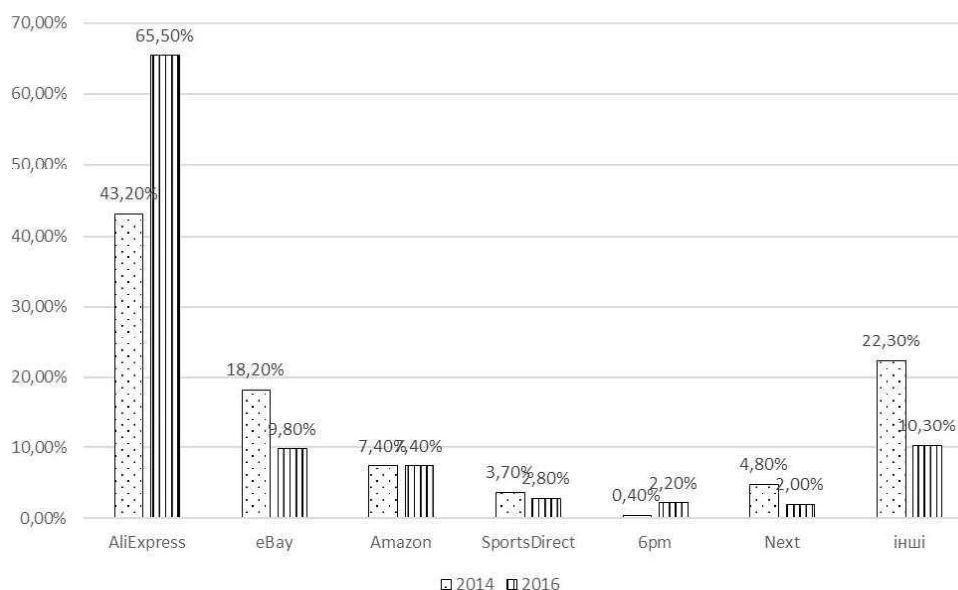

Рис. 1. Розподіл інтернет-покупців України за придбанням товарів на іноземних сайтах

Джерело: [6].

Потрібно зазначити, що українці надають перевагу сайтам з моделлю маркетплейса та електронного аукціону, що зумовлено ширшим вибором пропозицій, кращими сервісами, можливістю оплати гривневими кредитними картками та знаходженням нижчих за ціною пропозицій (різниця в цінах на закордонних і вітчизняних майданчиках сягає 100 %).

Варто зауважити, що збільшенню замовлень із закордонних інтернет-магазинів сприяє можливість доставки товару «Новою поштою»: під час обрання опції безкоштовної доставки товарів від 6 китайських торговців, у тому числі AliExpress, службами SF Express і SF eParcel, які є партнерами «Нової пошти», вартість доставки не змінюється, а товар доставляється у вказане відділення «Нової пошти». Щодо товарів з Європи, то 2016 року «Нова пошта» відкрила сервіс NP Shopping (<https://npshopping.com/uk>) замовлень у 100 найвідоміших магазинах, таких як eBay, Dell, HP, Walmart, Amazon, Home Depot, Victoria's Secret. Заходячи на сайт NP Shopping, достатньо обрати магазин і здійснити замовлення за його каталогом, вказавши у замовленні варіант доставки по США, доставку далі автоматично забезпечить «Нова пошта». Трекінг замовлення на всьому шляху доступний з особистого кабінету на сайті «Нової пошти» чи його мобільної версії. Так, характеристика виконання замовлень зарубіжними маркетплейсами та інтернет-магазинами наведена у табл. 2.

Таблиця 2

Умови виконання замовлень зарубіжними торговцями

Торговець	Термін доставки та спосіб доставки покупцю України	Варіанти оплати	Моніторинг
Amazon (www.amazon.com)	5 днів NP Shopping 3–8 днів Unitrade Доставка: у відділення «НП» через використання сервісу NP Shopping (https://npshopping.com/uk); адресна доставка кур'єрською службою «Нової пошти» через використання сервісу NP Shopping; доставка у відділення «НП» службою Unitrade чи іншими службами, які пропонує Amazon за відповідними тарифами; самовивіз з Києва з точки вивозу посередника	1. Банківськими картками чи переказом. 2. Подарунковою передплаченою картою (Gift card). 3. Apple pay, Amazon pay та іншими безконтактними способами оплати. 4. Готівкою під час отримання	Моніторинг через особистий кабінет чи за номером замовлення. Є мобільний додаток, у т.ч. у «Нової пошти»
eBay (www.ebay.com)	5 днів NP Shopping 3–8 днів Unitrade Доставка: аналогічно Amazon	Через PayPal	Моніторинг через особистий кабінет чи за номером замовлення
AliExpress (www.aliexpress.com)	5–20 днів, залежно від служби доставки Доставка: адресна «Укрпоштою» за міжнародним тарифом – 10 днів; у відділення «НП» через «Нова пошта інтернешнл» за вибором способу безкоштовної доставки SF Express і SF eParcel – не більше 10 днів;	1. Alipay. 2. Картки Visa, MasterCard. 3. Переказом WesternUnion. 4. Qiwi	Моніторинг за номером замовлення. Є мобільний додаток, у т.ч. у «Нової пошти»

Продовження таблиці 2

	адресна кур'єрською службою «Нової пошти» через «Нова пошта інтернешнл» за вибором способу безкоштовної доставки SF Express и SF eParcel; інша доступна на AliExpress служба доставки		
--	--	--	--

Джерело: складено за [6].

Проаналізуємо показники міжнародного поштового обміну. Так, обсяг реалізованих міжнародних послуг у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку у фактичних цінах за 2017 р. становить 7 253,7 млн грн (табл. 3), а в поштової діяльності – 2 106,2 млн грн, що становить 29,04 % від загального обсягу реалізованих послуг.

Таблиця 3

Обсяг реалізованих міжнародних послуг у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку за 2017 р. у фактичних цінах з урахуванням ПДВ; млн грн

	Обсяг реалізованих міжнародних послуг у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку	У тому числі	
		населенню	іншим користувачам
Усього	7 253,7	1 226,9	6 026,8
у тому числі поштова діяльність	2 106,2	552,7	1 553,5
Питома вага поштової діяльності, %	29,04	45,05	25,78

Джерело: побудовано і розраховано за даними Державної служби статистики України [10].

При цьому 45,05 % від усього обсягу реалізованих міжнародних послуг (у розрізі користувачів) отримано за рахунок надання поштових послуг населенню. Якщо ж свідчити про розподіл обсягу суто поштової діяльності, то лише 26,24 % обсягу отримано за рахунок надання поштових послуг населенню і 73,76 % - іншим користувачам.

Щодо регіонального розрізу, то найбільша частка обсягом реалізованих міжнародних послуг у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку припадає на м. Київ (78,84 %), Львівську (4,67 %), Одеську (2,91 %), Київську (2,26 %) та Харківську (1,96 %) області, що пояснюється наявністю саме у цих регіонах місць міжнародного поштового обміну (проведення митних формальностей стосовно міжнародних поштових відправлень) та розміщенням центральних сортувальних станцій (проведення митних формальностей стосовно міжнародних експрес-відправлень). Територіально усі ці місця згруповані переважно в районі м. Київ та Київської області, менше – в районі м. Львів та Львівської області. При цьому населенню найбільшу частку в обсязі міжнародних послуг надано знову ж таки м. Київ (43,57 %), Одеською (11,97 %) та Харківською (7,38 %) областями.

Федорцишина Л. М. Дослідження тенденцій розвитку міжнародної інтернет-торгівлі та міжнародного поштового обміну

Загалом станом на 01.03.2018 в Україні функціонувало 10 місць міжнародного поштового обміну, 23 центральні сортувальні станції (табл. 4) та 1 регіональна сортувальна станція в м. Харків (експрес-перевізник – АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕТШІЛ УКРАЇНА»).

Таблиця 4

Наявність місць міжнародного поштового обміну та центральних сортувальних станцій у регіональному розрізі

Регіон	Місця міжнародного поштового обміну (для митного оформлення МПВ)	Центральні сортувальні станції (для митного оформлення МЕВ)
м. Київ	ПАТ «УКРПОШТА» ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО СПЕЦІАЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ ТОВ «ІН ТАЙМ» (не функціонує) ТОВ «ПРЕМІУМ ПАКЕТ ГМБХ ЕНД КО. КГ»	АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕТШІЛ УКРАЇНА» ДП МЕП «ЮКРЕЙНІСН ПАРСЕЛ СЕРВІС» ТОВ ФІРМА «ЕЛІН ЛТД» ТОВ «ЕЙР ЕКСПРЕС» ТОВ «ІНТЕРНЕТШІЛ КУР'ЄР СЕРВІС» ТОВ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКСПРЕС» ДП «ФОРІНТОС» ТОВ «НОВА ПОШТА ІНТЕРНЕТШІЛ» ТОВ «СХІДНО-ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЕКСПРЕС» ТОВ «РОСАН-ГЛОБАЛ» ПП «ЛІМЕКС ЕКСПРЕС»
Київська область	ТОВ «ПОСТ-ІНТЕРНЕТШІЛ»	ТОВ «ВЕЛЪТ ЕКСПРЕС» ТОВ «ТММ ЕКСПРЕС» ТОВ «ТНТ УКРАЇНА» ТОВ «ДРІМСТИЛЬ»
м. Львів	ПАТ «УКРПОШТА» ТОВ «СПІЛЬНЕ УКРАЇНСЬКО-КА- НАДСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО «РОСАН»	ТОВ «РОСАН-ГЛОБАЛ»
Львівська область	ТОВ «ТРАНС-ЛОГІСТІК-СЕРВІС» ТОВ «ГЛОБЕКС ПОСТ»	
м. Одеса	ПАТ «УКРПОШТА»	АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕТШІЛ УКРАЇНА»
Одеська область		ТОВ «ЛОГІСТІК ДЕЛІВЕРІ ЕКСПРЕС» ТОВ «Ф.Х.Д. Сервіс»
м. Харків		ТОВ «ПОЛЕКС ЕКСПРЕС»
Харківська область		ТОВ «МДК ЕКСПРЕС»
м. Дніпро		ТОВ «ГРІН ЛАЙН» ТОВ «МДК ЕКСПРЕС»
Закарпатська область	ПАТ «УКРПОШТА» (м. Чоп)	

Джерело: складено за даними Державної фіскальної служби України.

Якщо аналізувати структуру поштового обміну (табл. 5), то 2017 р. зафіксовано 84 676,8 тис. міжнародних відправлень. Найбільше їх було серед посилок без оголошеної цінності масою понад 10 кг та з оголошеною цінністю (78,68 %) і листів, бандеролей, відправлень з оголошеною цінністю, дрібних пакетів (66,84 %).

Таблиця 5

Кількість і структура поштових відправлень

тис.

	Кількість поштових відправлень	У тому числі міжнародних	Питома вага міжнародних поштових відправлень, %		Структура міжнародних поштових відправлень, %
			у розрізі відповідних послуг	у загальній кількості поштових відправлень,	
Універсальні послуги					
Листи, картки, бандеролі прості	293335,4	15787,3	5,38	1,5740	18,644
з них пріоритетні	680,8	x			
Листи, картки, бандеролі рекомендовані	51872,5	6315,5	12,18	0,6297	7,458
з них пріоритетні	2510,0	x			
Посилки без оголошеної цінності масою до 10 кг	14061,8	456,7	3,25	0,0455	0,539
Секограми прості та рекомендовані	37,0	0,0	0,01	0,0000	0,000
Інші послуги					
Мішки М	45,4	3,4	7,49	0,0003	0,004
Листи, бандеролі, відправлення з оголошеною цінністю, дрібні пакети	9352,3	6251,5	66,84	0,6233	7,383
Посилки без оголошеної цінності масою понад 10 кг та з оголошеною цінністю	69571,4	54735,9	78,68	5,4572	64,641
Грошові перекази	10390,3	990,2	9,53	0,0987	1,169
Виплата пенсій та соціальної допомоги	68240,1	x			
Періодичні друковані видання (газети, журнали) за передплатою	485859,6	125,8	0,03	0,0125	0,149
Телеграми	231,2	10,5	4,54	0,0010	0,012
Всього	1002997,0	84676,8	x	8,4424	100,00

Джерело: побудовано і розраховано за даними Державної служби статистики України [10].

Загальним обсягом поштових відправлень 8,44 % – міжнародні. У структурі міжнародного поштового обміну найбільшу частку 2017 р. займали посилки без оголошеної цінності масою понад 10 кг та з оголошеною цінністю – 64,64 %, на другому місці - листи, картки, бандеролі прості (18,64 %).

За 2017 р. з України відправлено 55 192,6 тис. міжнародних посилок, що становить 10,43 % від загальної кількості міжнародних поштових відправлень. Найбільшу частку в структурі міжнародних посилок за регіонами по Україні займає Львівська область – 9,41 %. Варто зазначити, що ця інформація може не досить точно відображати реальну ситуацію, оскільки за такими регіонами, як Дніпропетровська, Запорізька, Київська, Миколаївська, Полтавська та Харківська області, дані не оприлюднені з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації [10].

В Україні міжнародний поштовий обмін забезпечується ПАТ «Укрпошта» та приватними поштово-логістичними операторами, що не тільки доставляють кореспонденцію упродовж однієї-двох діб у середині країни, а й вийшли на міжнародний ринок і займаються доставкою посилок. Так, за 2017 рік Укрпошта доставила 5,9 млн кг імпорتنих та експортних відправлень, закріпивши лідерство в динамічному міжнародному сегменті логістики, та опрацювала 1 млн кг транзитних поштових відправлень [11]. Основними експортними країнами, до яких ПАТ «Укрпошта» здійснювало доставку, 2017 року стали США, Ізраїль, Канада, Велика Британія, а найбільшими імпортерами - Китай, Нідерланди (як транзитний хаб), Ізраїль та США.

Як зазначає перший заступник генерального директора ПАТ «Укрпошта» О. Перцовський, для експортерів активно пропагується і розвивається особистий кабінет на порталі ukrposhta.ua, в якому можна оформити всі митні декларації онлайн, отримати накопичувальні бонуси [11]. Крім того, 2017 року запрацювала система трекінг-відстеження відправлень з моменту відправлення до моменту вручення в іншій країні, таким чином, поштові відправлення можна відслідкувати на сайті ukrposhta.ua та всіх клієнтських інтерфейсах (особистий кабінет, чат-боти, API) для 133 країн для письмової кореспонденції (листи/бандеролі/дрібні пакети) і 168 країн – для посилок.

Що стосується міжнародних поштових та експрес-відправлень, то дані про їхню кількість та вартість наведено у табл. 6.

Таким чином, упродовж 2014-2016 рр. зростає кількість оформлених митницями ДФС міжнародних поштових та експрес-відправлень вартістю до 150 євро – з 4 241 982 шт. 2014 р. до 30 024 787 шт. 2016 р., при цьому їхня сукупна вартість зросла майже у 8 разів.

Кількість оформлених митницями ДФС міжнародних поштових та експрес-відправлень вартістю понад 150 євро також зросла: на 13,43 % 2015 р. та ще на 49,72 % 2016 р., а їхня сумарна вартість зросла лише у 2,8 раза. Загалом упродовж 2014-2016 рр. під час переміщення на митну територію України міжнародних поштових та експрес-відправлень було сплачено 9 116 677 тис. грн податків.

Варто відмітити і фіксування випадків порушення митних правил під час переміщення товарів і предметів у міжнародних поштових та експрес-відправленнях. Так, з кожним роком зростає кількість порушених справ про порушення митних правил – з 599 на суму 9 187 тис. грн 2014 р. до 757 на суму 4 206 тис. грн 2016 р.

Оскільки, як нами уже відмічалось раніше, упродовж останніх років швидкими темпами розвивається торгівля через інтернет-магазини, в яких можна придбати товари за кордоном і отримати їх поштою, вважаємо за доцільне розглянути детальніше кількість та вартість міжнародних поштових та експрес-відправлень вартістю до 150 євро.

Так, кількість МПВ, переміщених на митну територію України, значно зростає в динаміці (рис. 2): в 5,47 раза 2015 р. щодо 2014 р. та ще на 64,46 % 2016 р. щодо даних 2015 р. За I квартал 2017 року було переміщено на митну територію України 7 503 597 МПВ вартістю до 150 євро.

Таблиця 6

Кількість та вартість переміщених на митну територію України міжнародних поштових та експрес-відправлень

Роки	Оформлені митницями ДФС (переміщені на митну територію України) міжнародні поштові та експрес-відправлення вартістю до 150 (300) євро ¹		Оформлені митницями ДФС (переміщені на митну територію України) міжнародні поштові та експрес-відправлення вартістю понад 150 (300) євро ¹			Випадки порушення митних правил під час переміщення товарів і предметів у міжнародних поштових та експрес-відправленнях	
	Кількість, шт. ²	Вартість, тис. грн	Кількість, шт. ²	Вартість, тис. грн	Сплачено податків, тис. грн	Порушено справ про ПМП	На суму, тис. грн
2014	4 241 982	2 374 012	90 277	5 348 854	1 297 578	599	9 187
2015	18 200 032	11 437 445	102 405	7 492 100	2 116 993	678	5 390
2016	30 024 787	18 838 235	153 317	14 782 677	5 702 106	757	4 206

Джерело: [12].

Натомість кількість МЕВ вартістю до 150 євро 2015 р. зменшилася на 32 %, а 2016 р. – зросла на 77,45 %; у I кварталі 2017 р. їхня кількість становила 451 391. Варто зазначити, що це є значно менші показники порівняно з кількістю МПВ вартістю до 150 євро, тобто фізичні та юридичні особи віддають перевагу саме МПВ як способу переміщення товарів через митний кордон України.

Сумарна вартість МПВ вартістю до 150 євро (рис. 3) також зростає в динаміці: в 5 разів 2015 р. та ще на 64,69 % 2016 р., а сумарна вартість МЕВ – на 87 % 2015 р. та ще на 65,39 % 2016 р.

Таким чином, можемо констатувати, що упродовж 2014–2016 рр. та I кварталу 2017 р. в Україну було ввезено (переслано) товарів на загальну суму більше 37,6 млн грн без сплати до державного бюджету митних платежів.

¹ Закон України від 10 квітня 2014 року № 1201-VII «Про внесення змін до Митного кодексу України» (щодо удосконалення окремих положень) зменшено граничну норму щодо можливості переміщення у міжнародних поштових та експрес-відправленнях без оподаткування (з 300 до 150 євро).

² Обсяги міжнародних поштових відправлень вартістю до 150 (300) євро за 2014 р. Київською митницею ДФС надано без урахування:

кількості міжнародних поштових відправлень, що надійшли до місця міжнародного поштового обміну ПАТ «Укрпошта (у м. Київ), оскільки перевізник не має можливості надати запитувану інформацію, а в базах даних підрозділу митниці фіксуються відомості лише щодо відправлень вартістю понад 150 євро;

кількості міжнародних експрес-відправлень документального характеру.

Донецькою митницею ДФС інформація надана виключно з відомостями, що містяться в автоматичній системі митного оформлення ДФС «Інспектор», оскільки первинні документи, що містять запитувану інформацію за 2014 рік, перебувають на тимчасово невідконтрольній території.

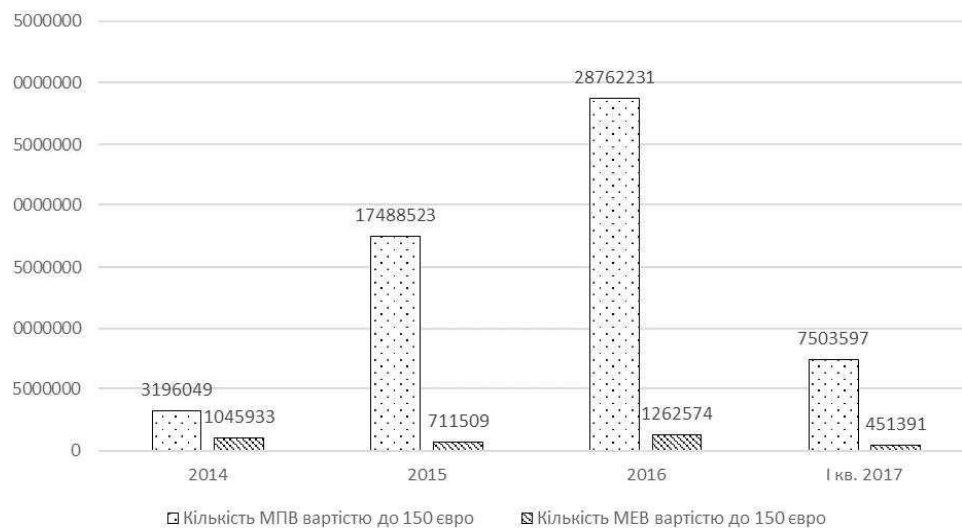

Рис. 2. Кількість МПВ і МЄВ вартістю до 150 євро, які пересилались на митну територію України упродовж 2014–2016 рр. та I кварталу 2017 року

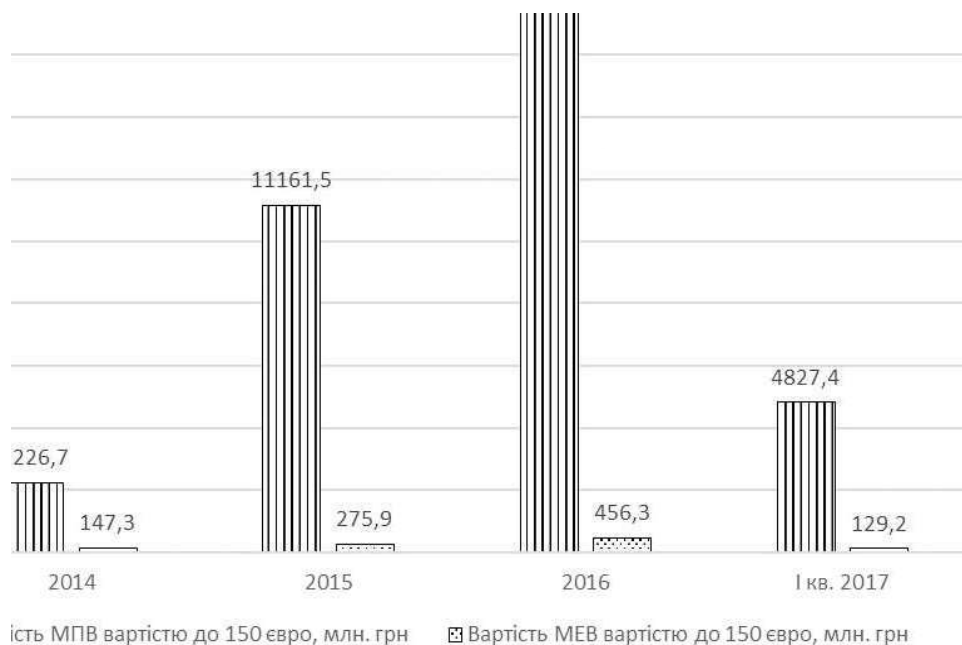

Рис. 3. Сумарна вартість МПВ і МЄВ вартістю до 150 євро, які пересилались на митну територію України упродовж 2014–2016 рр. та I кварталу 2017 року

Джерело: побудовано за [13].

Крім того, державний бюджет не наповнюється митними платежами ще і через те, що передбачені Митним кодексом України пільги зі сплати митних платежів під час ввезення товарів поштовими відправленнями значно перевищують аналогічні пільги, які діють в інших країнах світу. Адже, згідно з положеннями частини першої статті 234 Митного кодексу України, не є об'єктом оподаткування митними платежами товари (за винятком підакцизних), що переміщуються (пересилаються) на адресу одного одержувача (юридичної або фізичної особи) в одній депеші від одного відправника у міжнародних поштових відправленнях, на адресу одного одержувача (юридичної або фізичної особи) в одному вантажі експрес-перевізника від одного відправника у міжнародних експрес-відправленнях, якщо їхня сумарна фактурна вартість не перевищує еквівалент 150 євро [14]. Для порівняння: в статті 114 Регламенту Ради (ЄС) від 16.11.2009 № 1186 про встановлення у Співтоваристві системи звільнень від мита обмежено вартість товарів, відправлених листом або бандероллю, до 10 євро, що в 15 разів менше ніж в Україні.

Також варто зауважити, що аналіз практичної діяльності засвідчує відсутність перешкод для переміщення через митний кордон України товарів у МПВ та МЕВ у дозволеному вартісному та ваговому еквіваленті щодня лише з перервою у 24 години, або однорідного товару з підприємницькою метою [7]. Такі випадки є досить поширеними, коли громадяни переміщують (пересилають) через митний кордон України подрібнені партії товарів без сплати будь-яких митних платежів, а чинний Митний кодекс України не передбачає можливості обмежити таке ухиляння від сплати митних платежів.

Тому досить актуальним є визначення на законодавчому рівні ознак подрібнення партії товару, що переміщується (пересилається) через митний кордон України у МПВ та МЕВ, з комерційною метою.

Висновки з проведеного дослідження. Враховуючи вищевикладене, вважаємо за доцільне формування механізму аналізу ризиків, що виникають під час переміщення (пересилання) товарів через митний кордон України у МПВ та МЕВ. Зокрема, основними індикаторами ризику, які свідчитимуть про необхідність особливої уваги посадових осіб митниць під час обрання форм та обсягів митного контролю товарів, що переміщуються у МПВ та МЕВ, повинні бути:

- невідповідність ваги і фактурної вартості товарів;
- неповний опис товарів, зазначення загальної назви товарів;
- переміщення з країн, які є потенційно небезпечними щодо переміщення наркотичних засобів, прекурсорів, психотропних речовин, зброї;
- переміщення на адреси громадян товарів у сипучому, рідкому чи порошкоподібному вигляді;
- переміщення товарів, які не є об'єктом оподаткування митними платежами (сумарна фактурна вартість до 150 євро);
- регулярне переміщення на адресу одного й того самого громадянина упродовж певного періоду товарів схожої номенклатури;
- переміщення на адреси громадян товарів, заявлених як особисті речі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Побоченко Л. М. Розвиток інтернет-торгівлі в Україні під впливом світових тенденцій [Електронний ресурс] / Л. М. Побоченко, О. С. Сабатін // Східна Європа: економіка, бізнес

та управління : електронне наукове фахове видання. – 2017. – Випуск 6 (11). – С. 9–14. – Режим доступу : http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/11_2017/03.pdf

2. Кавун О. О. Стан та перспективи розвитку інтернет-торгівлі в Україні та за кордоном / О. О. Кавун // Економіка та держава. – 2012. – № 10. – С. 36–38.

3. Бондаренко А. Ф. Інтернет-маркетинг як засіб підвищення рівня конкурентоспроможності сучасних товаровиробників [Електронний ресурс] / А. Ф. Бондаренко, М. В. Солодуха // Глобальні та національні проблеми економіки : електронне наукове фахове видання. – 2017. – Випуск 15. – С. 179–181. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/archive/15-2017/35.pdf>

4. Shkarlet S. M. The current state and prospects of development of international electronic commerce / S. M. Shkarlet, I. O. Khomenko // Науковий вісник «Полісся». – 2017. – № 2 (10), ч. 2. – С. 133–138.

5. Маловичко С. В. Аналіз стану та особливостей розвитку міжнародної електронної торгівлі / С. В. Маловичко // Економічний часопис-XXI. – 2015. – № 7–8(1). – С. 17–19.

6. Гліненко Л. К. Стан і перспективи розвитку електронної торгівлі України [Електронний ресурс] / Л. К. Гліненко, Ю. А. Дайновський // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2018. – № 1. – С. 83–102. – Режим доступу : http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2018_1_83_102.pdf

7. Федотов О. Щодо питань переміщення товарів через митний кордон України в міжнародних поштових та експрес-відправленнях / О. Федотов // Юридична Україна. – 2017. – № 2–3. – С. 4–18.

8. Шопоголіки пішли по світу: третину онлайн-покупок українці роблять за кордоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://rau.ua/uk/novyni/tret-onlajn-pokupok-zarubezhom/>

9. Интересные факты об e-commerce: что и как покупают в сети? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://psm7.com/news/interesnye-fakty-ob-e-commerce-cto-i-kak-pokupayut-v-seti.html>

10. Стан і розвиток зв'язку за 2017 рік / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

11. Укрпошта перевезла майже 7 млн кг міжнародних відправлень у 2017 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://np.pl.ua/2018/05/ukrposhta-perevezla-majzhe-7-mln-kh-mizhnarodnyh-vidpravlen-u-2017-rotsi/>

12. Как работают контрабандные схемы в интернет-магазинах «Розетка», «Алло» и подобных [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://cripo.com.ua/?sect_id=1&aid=240515

13. Звіт про результати аудиту ефективності виконання органами Державної фіскальної служби України повноважень у сфері державної митної справи та боротьби з правопорушеннями під час застосування митного законодавства : затв. рішенням Рахункової палати : від 30.05.2017 № 12-3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16752589/zvit_12-3_2017.pdf?subportal=main

14. Митний кодекс України : від 13.03.2012 № 4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

REFERENCES

1. Pobochenko, L. M. and Sabatin, O. S. (2017). Development of Internet commerce in Ukraine under the influence of world trends // *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia : elektronne naukove fakhove vydannia*, Issue 6 (11). – Pp. 9–14. – Available at : http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/11_2017/03.pdf (access date May 22, 2018).
2. Kavun, O. O. (2012). The state and prospects of the development of Internet commerce in Ukraine and abroad // *Ekonomika ta derzhava*. – No. 10. – Pp. 36–38.
3. Bondarenko, A. F. and Solodukha, M. V. (2017). Internet marketing as a means of raising the level of competitiveness of modern commodity producers // *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky : elektronne naukove fakhove vydannia*, Issue 15. – Pp. 179–181. – Available at : <http://global-national.in.ua/archive/15-2017/35.pdf> (access date May 22, 2018).
4. Shkarlet S. M. and Khomenko I. O. (2017). The current state and prospects of development of international electronic commerce // *Naukovyi visnyk Polissia*. – No. 2 (10). – Part 2. – Pp. 133–138.
5. Malovychko, S. V. (2015). Analysis of the state and peculiarities of the development of international e-commerce // *Economic Annals-XXI*. – No. 7–8(1). – Pp. 17–19.
6. Hlinenko, L. K. and Dainovskyi, Yu. A. (2018). The state and prospects of e-commerce development in Ukraine // *Marketynh i menedzhment innovatsii*. – No. 1. – Pp. 83–102. – Available at : http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2018_1_83_102.pdf (access date May 20, 2018).
7. Fedotov, O. (2017). As to issues of movement of goods across the customs border of Ukraine in international postal and express shipments // *Yurydychna Ukraina*. – No. 2–3. – Pp. 4–18.
8. Shopoholiky pishly po svitu: tretynu onlain-pokupok ukraintsi robliat za kordonom [Headscarves went around the world: a third of online purchases Ukrainians do abroad]. – Available at : <https://rau.ua/uk/novyni/tret-onlajn-pokupok-za-rubezhom/> (access date May 20, 2018).
9. Interesnye fakty ob e-commerce: chto i kak pokupaiut v seti? [Interesting facts about e-commerce: what and how to buy online?]. – Available at : <http://psm7.com/news/interesnye-fakty-ob-e-commerce-chto-i-kak-pokupaiut-v-seti.html> (access date May 20, 2018).
10. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2018), Stan i rozvytok zviazku za 2017 rik [Condition and communication development for 2017]. – Available at : <http://www.ukrstat.gov.ua/> (access date June 04, 2018).
11. Ukrposhta perevezla maizhe 7 mln kh mizhnarodnykh vidpravlen u 2017 rotsi [Ukrpost transported nearly 7 million kg of international shipments in 2017]. – Available at : <https://np.pl.ua/2018/05/ukrposhta-perevezla-majzhe-7-mln-kh-mizhnarodnyh-vidpravlen-u-2017-rotsi/> (access date May 06, 2018).
12. Kak rabotaiut kontrabandnye skhemy v internet-magazinakh «Rosetka», «Allo» i podobnykh [How contraband schemes work in Internet shops «Rosetka», «Allo» and the like]. – Available at : http://cripo.com.ua/?sect_id=1&aid=240515 (access date June 06, 2018).
13. Rakhunkova palata Ukrainy (2017). Zvit pro rezultaty audytu efektyvnosti vykonannia orhanamy Derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy povnovazhen u sferi derzhavnoi mytnoi spravy ta borotby z pravoporushenniamy pid chas zastosuvannia mytneho zakonodavstva [Report on the results of the audit of the effectiveness of the authorities of the State fiscal service of

Ukraine in the field of state customs and anti-trust in the application of customs legislation] : Rishennia dated 30.05.2017 no. 12-3. – Available at : http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16752589/zvit_12-3_2017.pdf?subportal=main (access date June 05, 2018).

14. Verkhovna Rada Ukrainy (2012). Mytnyi kodeks Ukrainy [Customs Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy : dated 13.03.2012 no. 4495-VIю – Available at : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (access date June 10, 2018).

Fedoryshyna L. M. Study on trends in development of international internet-trade and international government exchange

Purpose. *An analysis of trends in the development of international Internet commerce and international postal exchange in their interconnection.*

Methodology of research. *The theoretical basis of the research is the scientific work of domestic and foreign scientists on the problem under study. In the process of work were used general scientific methods and techniques: monographic - to study literary sources on the topic of research; formal logic – for analysis, generalization and systematization of the material; tabular and graphical – for displaying the analyzed data; abstract-logical – in substantiating the theoretical positions and formulating conclusions.*

Findings. *The dynamics of indicators of the development of e-commerce of Ukraine in 2014–2017 was analyzed and it was established that they are characterized by higher growth rates than retail trade indicators; the number of cross-border operations is increasing; leading suppliers of goods in Ukraine are AliExpress, eBay and Amazon. General conditions for the execution of orders by foreign traders were summarized. It was revealed that the largest share in the volume of international services implemented in the field of telecommunications and postal services came on Kyiv, Lviv, Odesa, Kiev and Kharkiv regions, which is explained by the presence in these regions of places of international postal exchange (customs formalities concerning international postal items) and the location of central sorting stations (customs formalities for international express shipments). Generalized places of international post exchange and central sorting stations in the regional section. The structure of postal exchange was analyzed. It has been established that during the period of 2014–2016 the number of international DPS customs offices issued by customs is increasing, with the cost of up to 150 euros without payment to the state budget of customs payments.*

Originality. *The further development of the study of the features and consequences of the movement (forwarding) of goods through the customs border of Ukraine in international postal and express shipments was obtained. The necessity to develop an effective mechanism of risk analysis that is actualized in the implementation of international e-commerce was substantiated.*

Practical value. *Some provisions of scientific research can be used in the educational process and in the writing of scientific papers.*

Key words: *internet trade, international trade, international post exchange, international postal items, international express delivery.*

Стаття надійшла до редколегії 20 грудня 2018 року